

Konkurenceschopné státní platy

Odměňování profesionálů ve veřejné správě musí být flexibilnější a odpovídat realitě trhu práce. Rozpočet na platy musí být transparentní a předvídatelný, aby přesně odpovídal počtu a typu úřednických míst ve státní správě.

Popis problému

Stát má problém s konkurenceschopnými platy, zejména u vysokoškolsky vzdělaných specialistů.³² Průměrný plat vysokoškolsky vzdělaného člověka ve veřejném sektoru je o přibližně 16 tisíc nižší než v soukromém sektoru, profesím jako účetní nebo právník chybí do průměru až zhruba 25 tisíc.³³ Stát navíc ani přesně neví, kolik programátorům či účetním platí. Platy a rozpočty na zmíněné pozice se mezi úřady neodůvodněně liší. To vede k přetahování odborníků mezi úřady, pocitu nespravedlnosti a nedůvěry.³⁴ Současně ale neplatí, že „když propustím úředníky, ušetřím a ostatním díky tomu zaplatím lépe“. Příčinou je neprůhledné přidělování rozpočtů na platy v systému plošných a nerealisticky nízkých platových tabulek a nepřehledná a zastaralá soustava stovek profesí, podle nichž jsou práce ve státní správě kategorizovány, aniž by reflektovaly trh práce.³⁵ Těžko se pak divit, že hrdost na práci pro stát cítí méně než třetina zaměstnanců, zatímco ve srovnatelných zemích je to přibližně dvojnásobek.³⁶

Navrhované řešení

Pro zlepšení situace je nezbytné navázat platový rozpočet na vládou schválený počet úřednických míst pro určené profese (tj. na schválenou systemizaci). K tomu je potřeba modernizovat státní “katalog profesí” tak, aby profese byly porovnatelné se soukromým sektorem, a každou profesi či skupinu profesí opatřit konkurenceschopnou cenovkou (personalista, legislativec a programátor nemají mít v tabulce stejný plat). Osobní příplatky musí sloužit pro ocenění výkonu, ne jako nutná součást platu. Ten musí být možné flexibilně snižovat i zvyšovat v závislosti na výkonu a dovednostech.

³² IDEA. Srovnání platů a mezd v České republice. 2025. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/zpravy/srovnani-platu-a-mezd-v-ceske-republice>

³³ ISPV. Výsledky šetření. Dostupné z: <https://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni.aspx>.

³⁴ Zpráva z ex post hodnocení dopadů regulace (RIA) k zákonu č. 234/2014 Sb., o státní službě. 2018. Zejm. str. 115–121. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/webpm/clanek/analvza-ucinnosti-zakona-o-statni-sluzbe.aspx>.

³⁵ Analýza oborů státní služby a aplikace katalogu správních činností. 2022. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/webpm/clanek/analvza-ucinnosti-zakona-o-statni-sluzbe.aspx>.

³⁶ Průzkum Pohled úředníka/ce 2024 – zpráva z průzkumu. Str. 7. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/sluzba/clanek/pruzkum-pohled-urednika-ce.aspx>.

Dopad

Zavedení konkurenceschopného odměňování a objektivní tvorby rozpočtu na platy přinese výrazné zlepšení v přilákání a udržení talentovaných pracovníků, čímž se posílí kvalita veřejných služeb. Tento nový systém umožní úřadům reagovat na vývoj mezd cíleně a umožní dosáhnout rozpočtové efektivity a transparentnosti. Pro voliče to znamená kvalitnější služby a zodpovědné hospodaření s veřejnými prostředky. To povede k větší důvěře ve státní instituce.

Doporučení

- **Přiblížit státní katalogy prací realitě trhu práce**

Do půl roku od nástupu do funkce vláda nahradí stovky zastaralých profesí ve státních katalogích maximálně několika desítkami profesí, které odpovídají profesím na trhu práce.

- **Platy stanovovat konkurenceschopně a flexibilně**

Do dvou let od nástupu vlády do funkce se budou platy určovat dle nově definovaných profesí podle reality na trhu práce. Malý růst platu, který je automatický po několika odpracovaných letech, bude nahrazen flexibilním zvyšováním či snižováním platu podle výkonu a prokázaných dovedností v návaznosti na platný kariérní řád. K tomu je nezbytné do jednoho roku od nástupu vlády do funkce upravit dotčené právní předpisy (zejm. zákoník práce, zákon o státní službě či nařízení vlády o platech).

- **Stanovovat rozpočet úřadů na platy objektivně a transparentně**

Do dvou let od nástupu vlády do funkce se začne rozpočet na platy určovat transparentním výpočtem podle vládou schváleného personálního složení jednotlivých úřadů. Úřady si musí být jisté, že zvýšení efektivity práce (stejnou práci vykonává méně kvalifikovanějších úředníků) nepovede ke krácení už tak nízkých platových rozpočtů. K tomu je nezbytné v prvním roce vlády upravit právní předpisy (zejm. rozpočtová pravidla).